

Puheesta kuunteluun

Tarkoitukseni on esittää muutamia pohdintoja radiosta, sen tehtävistä, tavoitteista, ilmaisukeinoista ja mahdollisuuksista. Miksi pohtia radiota ja sen ilmaisukeinoja, voisi joku kysyä, radiohan on jo aikansa elänyt? Miksi pitäisi kiinnittää huomiota radion käyttämättömiin mahdollisuuksiin, kun radio on jo hävinnyt kilpajuoksunsa television kanssa?

Radio ei välttämättä ole hävinnyt mitään televisionolle. Sillä saattaa olla loistava tulevaisuus edessään. Tähän päätyy tutkittuaan radiota käsittelevää kirjallisuutta.

Radion tulevaisuuden puolesta puhuu kolme tekijää. Ensinnäkään radiota välineenä ei ole pohdittu kovinkaan syvällisesti. Toiseksi käsitykset, joiden mukaan puhtaasti auditiivinen media on puutteellinen ja vanhanaikainen kuvallisen viestinnän aikana, perustuvat useasti ihmisen kuulokyvyn aliarviointiin tai ymmärtämättömyyteen. Kolmanneksi on olemassa hyviä, auditiivisesti mielenkiintoisia radio-ohjelmia, niiden tekeminen on siis mahdollista.

Valistus ja suuret yleisöt

Valtiollisen yleisradiotoiminnan synty Euroopassa sai alkusysäyksensä radioteollisuuden tarpeista, ja toiminnan legitimaatioperustaksi muodostui valistus. Esimerkiksi O.Y. Suomen Yleisradion yhtiöjärjestyksessä todetaan: "Radio-ohjelmien valitsemisessa ja järjestä-

misessä on yhtiön päämääränä kansansivistyksen edistäminen, hyödyllisten tiedonantojen toimittaminen, jalostavan ja viattoman ajanvietteen hankkiminen varsinkin etäällä liikekeskuksista asuvien tarpeita silmälläpitäen sekä yleensä sivistyskeskuksiin kerääntyneen tiedon ja taiteen levittäminen kansamme laajoille piireille." (Suomi 1951, 47.)

Radioteknologia oli ensimmäisen maailmansodan loppuun asti Euroopassa lähes täydellisesti armeijoiden hallinnassa. Radiota pidettiin pääsääntöisesti sotilaallisen ja diplomaattisen viestinnän välineenä. Eräissä maissa jopa radioiden tai niiden osien myynti kansalaisille oli kiellettyä.

Sodan päätyttyä mm. Englannissa ja Saksassa oli monia radiokomponenttien valmistukseen kykeneviä tehtaita joiden tuotteille ei ollut enää markkinoita. Englannin hallitus lievensi sodan jälkeen vastentahtoisesti lainsäädäntöä ja salli muutamien siviileille suunnattujen kokeilulähetysten aloittamisen. Tässä tilanteessa saksalaiset radio-osien valmistajat löysivät Englannista erittäin suotuisat markkinat tuotteilleen, jotka sodanjälkeisestä inflaatiosta johtuen olivat hinnaltaan erittäin kilpailukykyisiä.

Saksalaisen kilpailun paineessa englantilaiset radio-osien valmistajat liittoutuivat ja perustivat BBC:n, jonka yhtenä tehtävänä oli saada hallitus rajoittamaan radiokomponenttien tuontia Euroopasta. Lähetystoiminnan

British Broadcasting Company aloitti vuonna 1923. Lähes samankaltainen kehityskulku toistui hieman myöhemmin Saksassa, jossa yhdeksän alueellista radioasemaa aloitti toimintansa vuonna 1925.

Valtio oli voimakkaasti mukana yleiradio-toiminnassa sekä Saksassa että Englannissa. Radiotoiminnan synnyttämät kulut katettiin lupamaksuilla. Alan teollisuus, joka oli varautunut jopa rahoittamaan lähetys- ja ohjelma-toimintaa luodakseen markkinoita sotavuosien 1914-1918 kasvattamalle tuotantokapasiteetilleen, oli syntyneeseen tilanteeseen erittäin tyytyväinen. (Ks. Hood, 1979/80, 16-23.)

Kansanvalistuksen lisäksi yleisradiotoiminnan legitimaatioon liittyi pian myös suuren kansallisen yleisön luominen. Suuren yleisön merkitys korostui toisen maailmansodan aikana. Radiota käytettiin organisointitehtäviin ja radion avulla kansalaisille välitettiin tärkeitä ja olennaisia tietoja isänmaan kohtaloista.

Valistus ja suuret yleisöt ovat olleet ne kaksi perustetta, jotka ovat muovanneet Yleisradiosta sen koneiston joka se tämän päivän Suomessa on. Yleisradion johtajien toistuva vaatimus suuresta yleisöstä on ollut omiaan estämään radion kehittymisen välineenä. Siinä missä valistus on tarjonnut vastauksen kaikkiin sisältöä koskeviin kysymyksiin, on vaatimus suurista yleisöistä estänyt lähes kaikki radio-ohjelmien muotoa uudistavat ja problematisoivat pyrkimykset.

Tutkimaton radio

Radio näyttää syntyneen välttämättömyydestä, jonka vuorollaan ovat sanelleet teollisuus, sodankäynti tai valistus. Ohjelmistopolitiikan ja ohjelmien tekotavan lähtökohtana on välttämättömyys. Mahdollisuuksien ottaminen lähtökohdaksi tuntuu olevan täysin vierasta radiotoiminnalle. Sama asetelma näyttää toistuvan myös tutkimuksessa. Radiotutkimus keskittyy pääasiassa vaikutus- ja yleisötutkimuksiin, se pyrkii selvittämään onko valistustavoitteet saavutettu ja suuri yleisö tavoitettu.

Radion välineluonnetta ja mahdollisuuksia pohtiva kirjoittelu on jäänyt vähäiseksi. Kiintoisimmat radiota ja radioilmaisua käsittelevät kirjoitukset ovat peräisin 1930-luvulta. Brecht kirjoitti ensimmäisen radiota käsittelevän esseensä 1927 ja Rudolf Arnheimin kirja **Radio. An Art of Sound** julkaistiin vuonna 1936.

Miksi radiosta ei tullut tekijöiden eikä tutkijoiden kriittisen mielenkiinnon kohdetta? Lisävalaistusta kysymykseen saamme, jos vertaamme radiota ja sen kehitystä elokuvan ja television historiaan.

Radio ja elokuva syntyivät samoihin aikoihin. Elokuva sen kehittäjät ajattelivat alunperin tieteellistä rekisteröintivälinettä. Elokuvan päätyminen viihteen palvelukseen oli joltinenkin yllätys monille. Fiktio, eli sepitteellinen elokuva, kehitti jatkuvuusleikkauksen ja sen erilaiset koodistot, kuten 180°-säännön, 30°-säännön jne. Nämä tekstuaaliset ja kerronnalliset menetelmät kehitettiin palvelemaan fiktiivisen tarinan kertomista. Myöhemmin dokumenttielokuva omaksui ne käyttöönsä ja myös televisio alkoi soveltaa samoja periaatteita. Radiossa vastaanlainen ilmaisun ja kielen kehitys sen sijaan tuntuu jääneen lapsenkenkiin. Radio ei synnyttänyt omaa D.W. Griffithiään.

Toisaalta radio ei myöskään, joitakin pieniä poikkeuksia lukuunottamatta, pystynyt innoittamaan samanlaista kriittistä tutkimusta ja mielenkiintoa kuin elokuva. Myöskään elokuvateoriassa tehdyille klassisen Hollywood-elokuvan analyysille ja kritiikille ei radion piiristä löydy vastinetta.

Toisen maailmansodan jälkeen alkanut television esiinmarssi oli omiaan vahvistamaan kuvan ylivaltaa, ja radio joutui joukkotiedotusvälineenä tyytymään kakkospaikkaan suhteellisen pian syntymänsä jälkeen. Radio ei joutunut kriittisen mielenkiinnon kohteeksi eikä sitä näin myöskään pakotettu reflektoidaan omia käytäntöjään.

Puhe ja kuuntelu

Eurooppalaisten yleisradioyhtiöiden legitimaatio perustui niiden valistuksellisuuteen, radio toimi tiedonvälityksen ja kansanvalistuksen välineenä. Tästä syystä radio on ymmärretty pääasiassa puheen välineenä, kovapuhujana joka suorittaa intervention kansalaisten koteihin. Tunkeutumisen puolustuksena toimivat sivistyksen hyvät aikomukset. Radiosta tuli tie jonka kautta valtio pääsi lähemmäksi kansalaisiaan, tahtoivat nämä sitä tai eivät.

Tämän kehityksen myötä puheesta – ei kuuntelemisesta – tulee radion määräävä paradigma. Radion kautta valta ja sivistys puhuvat sinulle. Sen sijaan että radio olisi sinun korvasi maailmaan siitä tuleekin jonkin toisen suu sinun kotonasi. Seurauksena on, että kansalainen muuttuu alamaiseksi ja valistukseen liittynyt ajatus kansalaisten **maun**, arviointikyvyn kehittämistä valuu hiekkaan. (Ks. Ong 1981, 4-5)

Varsinkin radiotoiminnan alkuaikoina yleisradioyhtiöt rahoittivat toimintaansa lupamaksuilla. Suurien kansallisten yleisöjen kerääminen oli tämän takia taloudellisesti tärkeä asia. Yleisöjen keräämisellä oli myös ideologinen sisältö.

Laitevalmistajien ja radioyhtiöiden mainonnassa korostui kodin ja perheen asema. Kotiliedestä tuli radion keskeinen metafora. Esimerkiksi eräs Marconin mainos korosti sitä miten radio merkitsee kodin jälleenlöytämistä. "Aikana, jolloin julkiset riennot ovat johtaneet perheen hajoamiseen, yleisradio toiminta merkitsee perhesiteiden uudelleen-solmimista yhteisessä vanhempain kodissa", totesi eräs BBC:n virkailija. (Ks. Frith 1983, 101-123) Kodin arvojen korostaminen saattoi olla myös keino naamioida radion interventionistinen luonne.

Kodin ja radion liitolla on myös toinen puoli. Seuraavassa katkelmassa Roland Barthes vertaa television ja elokuvan tarjoamaa kokemusta. Barthesin arvion pätevyys vähenee jos korvaamme television radiolla:

"Leffateatterin pimeydessä (anonyymissä kansoitettussa pimeydessä; miten tylsiä ovatkaan nuo ns. yksityisnäytökset!) piilee elokuvan (minkä tahansa) tuottama viehätyks. Palauttakaamme mieliimme vastakkainen kokemus: televisio, jossa myös esitetään elokuvia; ei mitään viehätystä. Pimeys on hävitetty, anonyymisyys tukahdutettu, tila kotoisa, järjestetty (huonekalujen ja tutujen esineiden avulla), kesytetty. Erotiikka, tai sanotaan mieluummin tilan erotisoituminen (jotta sen vähäisyys, sen epätäydellisyys tulisi ymmärretyksi) on ehkäisty. Televisio tuomitsee meidät Perheen piiriin. Siitä on tullut kodin talouskalu niin kuin kotiliesi muuin oli, reunallaan yhteinen pata." (Barthes 1985, 1-4)

Puheen ja kodin, intervention ja valvonnan tärkeys heijastuu myös niissä vaatimuksissa joita radiopuheelle asetettiin. Esimerkiksi BBC:n erittäin tiukat ja eksplisiittiset radiopuheen normit osoittavat että radio oli nimenomaan kanava jota myöten kunnianarvoiset ja hyvätapaiset ihmiset saapuivat visiitille kansalaisten koteihin. (Ks. Frith 1983, 101-123)

Radiopuheeseen kohdistunut valvonta ei suinkaan heikentynyt siirryttäessä suorista lähetyksistä nauhoituksiin. Radiossa on edelleenkin vallitsevana käytäntönä poistaa puheesta maiskaukset, huokaukset, nielaukset jne. Kaikki ruumiiseen, kehoon viittaava karstataan leikkausvaiheessa. Lopputuloksena on ääni vailla ruumista, ja kuten M.A. Doane toteaa ääni-vailla-ruumista synnyttää ensimmäiseksi mielikuvan teologisesta tai tieteellisestä äänestä. (Ks. Doane 1980, 33 alaviite 2)

Jumalan ja/tai Tieteen aikomuksia ei sovi epäillä sillä molemmat toimivat ihmisen ja ihmiskunnan parhaaksi. Molemmat kertovat olennaisista totuuksista ja antavat tietoa ilmiöiden pinnan alta. Jumala ja Tiede ovat syvällisiä. Tähän joukkoon haluaa Radio kolmanneksi pyöräksi. Tässä tavoitteessaan se on myös "onnistunut".

Radio on "syvällinen" verrattuna esimerkiksi televisioon, joka on "pinnallinen". Radio on sivistyksellinen, valistava jokamiehen tietolaari ja tätä pidetään hyvänä asiantilana. Ongelmallista on se ettei tätä syvällisyyttä ole voitettu, se ei ole saavutettu etu vaan seuraus siitä ettei kysymystä radion luonteesta ole edes asetettu. Radio on syvällinen koska se on pe-

rintainen ja ikävä. Radion sivistyksellisyys johtuu siitä, että se roikkuu ongelmattomaksi ymmärretyissä valistusajattelussa ja siitä, että se on hylännyt äänien rikkaan, aistimellisen ja pinnallisen maailman.

Radiolle on käynyt kuin entiselle työpaikkaruokalalle, josta sanottiin: jos ei lähde nälkä niin menee ainakin ruokahalu. Tärkeää ei ole että tarve tulee tyydytettyä vaan että halu katoaa. Kansanvalistuksen kannalta halun poistaminen on olennainen seikka, sillä halu on kohtuuton. Tarpeiden tyydyttäminen taas ei ole niin tärkeää sillä ihmisellä on uskoton kyky selvitä.

Mielikuviutus ja radio

Puheesta – ei kuuntelemisesta – on tullut radion määräävä paradigma, ja sillä on ollut monia paradoksaalisia seurauksia. Retoorinen puhuja vetoaa kuulijan mielikuviutukseen silloin kun hänen korvalleen ja älylleen ei ole mitään tarjottavaa.

Lähes aina kun radiota verrataan visuaaliin viestimiin, todetaan että radio vapauttaa kuulijan mielikuviutuksen. Radion hyvä puoli on siinä ettei se "näytä" tai kerro liikaa, se antaa kuulijan mielikuviutukselle tilaa.

Mielenkiintoista on, että samankaltainen argumentaatio toistuu keskusteltaessa visuaalisten viestimien ja kirjallisuuden suhteesta. Silloinkin vedotaan siihen että kirjallisuuden lukija "luo omat kuvansa". Ehkä valistusideologia pyrki liittämään radion osaksi kirjallisuutta, jonka korkeakulttuurinen asema ymmärretään kiistattomaksi. Radio on jotain parempaa kuin visuaaliset massaviestimet.

Väitteellä radiosta kuulijan mielikuviutusta aktivoivana välineenä on varmasti oma pätevyysalueensa. Täysin ongelmaton se ei kuitenkaan ole. Radiohan ei vetoa mielikuviutukseen suoraan vaan korvan kautta.

Ihmisen kyky kuulla ja prosessoida akustista informaatiota on varsin kunnioitettava. Selviytymisen, kielen, musiikin yms. palveluksessa kuuloaisti on hioutunut varsin erittelykykyiseksi. Radiota kuunnellessa korvan ja aivo-

jen kapasiteettia alkaa kuitenkin epäillä. Teknisistä mahdollisuuksista huolimatta esimerkiksi radiokuunnelma tuntuu jatkuvasti perustuvan jonkinlaiseen "köyhän teatterin" estetiikkaan. Tekijät tuntuvat luottavan siihen että kuulijan mielikuviutus ja hyvä tahto venyvät loputtomiin, ja kuulija tyytyy itse täydentämään akustisesti köyhän radio-ohjelman.

Lapsuuden kuulokuva Yrjö Maunu Sprengtportenista tarjosi totisesti mielikuviutukselle materiaalia. Jussi Jurkan ääni oli ilmiselvästi lähtöisin studiosta, hänen hevosen sa oli kadulla, mutta jalat (Jurkan, Sprengtportenin tai jonkun kolmannen?) kävelivät hevosen luokse jossain kolmannessa akustisessa tilassa. Kaikki tämä oli selkeästi kuultavissa ja mielikuviutus karkasi jonnekin muualle. Jos kysytään mihin, niin näin jälkikäteen ensimmäiseksi tulee mieleen läsnäolon metafysiikan dekonstruktio. Proto-derridaa koulu-radiossa? Tämä tuskin oli tekijöiden tarkoitus.

On ymmärrettävää että kidekoneitten aikakaudella ja ennen ula-lähetyskäsä radio joutui sekä luottamaan että vetoamaan ihmisten mielikuviutukseen. Äänentoistoteknologian kehittymättömyys asetti selvät rajat radion tarjoaman maailman akustiselle rikkaudelle. Mutta nykyään vetoaminen "tyylittelyyn" ja "köyhyyden estetiikkaan" on useasti vain laiskuuden toinen nimi.

Kuulijan mielikuviutukseen vetoamisella on historialliset syynsä, jotka liittyvät radion tekniseen kehitykseen. Mutta nykyään esittää juuri kuulijan mielikuviutus vaateen akustisesti entistä rikkaammista ja kompleksisemmista radio-ohjelmista.

Ääni, erotiikka ja halu kuulla

Kun puheesta tulee radion hallitseva lähestymistapa se siivotaan kaikesta ruumiiseen viittaavasta. Äänestä poistetaan kaikki tilaan, paikkaan ja asemaan viittaava. Valistuksen kaikkitietävä, selkeä ja ruumiiton Ääni puhuu studion Ei-mistään. Seurauksena on että radio-ohjelmista katoaa jotain, niistä katoaa

"äänen rae", Barthesin terminologiaa käyttäkseni.

Esseessään laulumusiikista Barthes puhuu laulajan äänen ruumiillisuudesta, siitä mikä viettelee, mikä taivuttaa meidät hekumaan (jouissance). Barthes vertaa ranskalaisen Panzeran ja Dietrich Fischer-Dieskaun taidetta ja toteaa että Fischer-Dieskaun laulussa emme koskaan kuule kieltä, äänihuulia, hampaita, limaisia kalvoja tai nenää, emme kuule "äänen raetta". Barthesin mukaan äänen rae ei viittaa pelkästään sointiväriin. Sen merkitystä on vaikea määrittellä, paitsi viittaamalla musiikin ja jonkin muun väliseen kitkaan, friktioon. Äänen rae liittyy Barthesin mukaan laulajan äänen ruumiillisuuteen, esittäjän ja kuulijan väliseen erotiikkaan. (Barthes 1982, 179-189) Radio-ohjelmista "äänen rae", erotiikka, vietytely joka synnyttää halun kuunnella, puuttuu lähes täysin.

Kun radiotoimittajilta tivaa lisää rikkautta radio-ohjelmiin, toteavat monet että radio on köyhä ja epähavainnollinen verrattuna visuaalisiin viestimiin, televisioon ja elokuvaan. Usein esitetään lukuja siitä miten paljon informaatiota ihminen saa näköaistin välityksellä ja miten vähän kuulon kautta. Väitetään että radiolle akustinen rikkaus on ylellisyyttä johon yksinkertaisesti ei ole varaa, koska sanoman ymmärrettävyys voi kärsiä.

Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon TV:n eroottisuutta, joka ilmeisesti viime kädessä on syy television suosioon. Erotiikalla tässä yhteydessä tarkoitan katseeseen liittyviä voyeristisia ja skoptofilisia tekijöitä joista psykoanalyttisessa elokuvatutkimuksessa on paljon keskusteltu. (Ks. esim. Mulvey 1985, 5-15) TV:n ja elokuvan ylivalta ei siis välttämättä perustu visuaalisen viestimen informatiiviseen tai viihteelliseen ylivoimaisuuteen vaan eroottisuuteen, viettelykseen.

Jos kuvallisten medioiden teho perustuu strategioihin joilla ne manipuloivat katsojan halua nähdä, niin eikö radiossa tulisi ottaa huomioon kuuntelijan halu kuulla, kuunnella salaa? (Ks. Doane 1980, 43-46)

En tarkoita tässä radion puhelinkontaktioh-

jelmia joista monet itseasiassa perustuvat juuri salakuuntelulle. Ainakin monet kuulijat käyttävät näitä ohjelmia kyynisesti saadakseen nauraa muille. Kontaktiohjelmien kannalta tilanne on paradoksaalinen, sillä niiden taustalta löytyy Brechtin ajatus kaksisuuntaisesta radiosta. Brechtin radioteorian perusajatuksena oli kaksisuuntainen viestintä, joka mahdollistaisi kuuntelijan kriittisen osanoton ohjelmaan, sen että kuulija voi väittää vastaan.

Puhelinohjelmissa kaksisuuntaisuus kuitenkin toteutuu vain hyvin harvoin. Tämä johtuu Barry Truaxin mukaan signaalien eriarvoisuudesta. Puhelinmikrofonin huono äänenlaatu asettaa soittajan heikompaan asemaan verrattuna studiosta puhuvaan koulittuun juontajaan. (Truax 1984, 37) Hyvä soundi on valtaa. Ohjelmatyyppi jonka ihanteena on antaa puheenvuoro kuuntelijalle, tehdä hänestä radio-ohjelman subjekti, tekeekin hänestä salakuuntelun objektin. Osittain näin tapahtuu, koska määräävä lähestymistapa näissäkin ohjelmissa on puhuttelu, ei kuuntelu. Kyyninen vastakuuntelu on kuuntelijan ainoa vaihtoehto vastaanottimen sulkemiselle. Salakuuntelu, halu kuulla voisi kuitenkin olla lähtökohdana myös toisenlaisille ohjelmille, se voisi tarjota toisenlaisen tavan ymmärtää kuuntelijan ja radion välistä suhdetta.

Lopuksi

Miten tästä eteenpäin? Mielestäni radion on otettava lähtökohdakseen kuunteleminen eikä puhelu. Tämän lisäksi radion on pyrittävä refleктоimaan kriittisesti omia käytäntöjään ja pohdittava mistä kaikesta kuuntelemisessa/kuulemisessa on kysymys. Jos halutaan käynnistää nämä kaksi projektia, on ensimmäiseksi paneuduttava yleisradion legitimaatioperusteisiin: valistukseen ja suuriin yleisiin.

Mikäli yleisradion valistusideologian takana on pelkkä hyvä aikomus valistaa, eikä terrori ja interventio koteihin, ei siirtymisen puhuttelusta kuuntelun pitäisi olla ongelmallista. Lähtökohdaksi on tällöin otettava kuunteleminen aktiivisena toimintana. On hylättävä

kuuntelijan holhous ja valistaminen, kuunteleva ihminen valistaa itse itsensä.

Suurien yleisöjen tarpeellisuus on toinen kysymys. Eikö radion tulisi palvella suurta kansallista yleisöä? Paras tapa vastata on vastakysymys: Mihin suuria yleisöjä tarvitaan? Kaupallisen radiotoiminnan puitteissa vastaus on selvä. Kaupalliset radioyhtiöt tarvitsevat suuria yleisöjä, sillä yleisöt ovat niiden kauppatavaraa. Radioyhtiöt myyvät mainostajille kuulijoita. (Jhally 1987)

Mutta mihin YLE tarvitsee suuria yleisöjä? Luulisi että radiolla jo valtavan ohjelma-ajan vuoksi on mahdollisuus palvella useita pieniä yleisöjä.¹ Vai onko ymmärrettävä niin, että myös Yleisradion kauppatavaraa ovat yleisöt. Kenelle meitä ollaan myymässä, kansalliselle ideologialle, poliitikoille vai vaalidemokratialle?

Länsimainen kulttuuri on visuaalinen. Olisi kohtuutonta syyttää yksin radiota siitä, ettei sen piirissä ole problematisoitu mitä kuuleminen tai kuuntelu ylipäätään ovat/merkitsevät. Esimerkiksi musiikintutkimuksessa on viime vuosikymmeniin asti pyritty lähestymään musiikkiteosta nuottikuvasta lähtien. Kuuntelemiseen/kuulemiseen kohdistunut mielenkiinto on ollut marginaalista. Tilanne on kuitenkin muuttumassa. Radio, kuunteleminen, audio-visuaalinen viestintä sekä oraalisen ja kirjallisen kulttuurin suhde ovat kehkeytymässä keskeisiksi kysymyksiksi monilla eri tutkimuksen alueilla.

Kiinnostus radiohistoriaan on selvästi kasvamassa. Uusimmissa tutkimuksissa pyritään hyödyntämään mm. arjen historian ja kulttuuritutkimuksen menetelmiä. Musiikkitieteilijät ovat pohtineet sitä, miten musiikkia voisi tutkia soivana ja kuultuna ilmiönä. Elokuvatutkimuksessa ääniraidan analysointi, äänen ja kuvan suhde sekä erilaisten kertojaäänien erittely näyttää muodostuneen eräänlaiseksi painopistealueeksi. Varsinkin elokuvateorian ja -analyysin alueella tehty työ sisältää monia radion kannalta mielenkiintoisia ajatuksia. Oraalisten kulttuurien tutkimus sekä Derri-dan logosentrismin kritiikki ovat saaneet mo-

net tutkijat kiinnostumaan puheen ja kirjoituksen suhteesta. Vastaavasti monet mediatutkijat ovat alkaneet pohtia oraalisen ja kirjoitetun sekä auditiivisen ja visuaalisen välisiä suhteita joukkotiedotusvälineissä.

On selvää etteivät nämä erilaiset kysymyksenasettelut pysty tarjoamaan mitään valmista synteettistä näkökulmaa radion ja kuuntelemisen ongelmiin. Ehkä ensi kerran radiotoiminnan alkamisen jälkeen löytyy kuitenkin laajaa kiinnostusta kysymyksiin jotka ovat harvinaisen relevantteja kuuntelemisen ja radion kannalta. Kaiken kaikkiaan on vaikeaa kuvitella radiolle kovin merkittävää asemaa tulevaisuudessa, ellei se todella kiinnostu siitä mitä ihminen kuulemalla tietää.

Viitteet

Essee on ilmestynyt aiemmin Harri Huhtamäen toimittamassa monisteessa **Erikoisohjelmat esittää: Esseitä Radiosta**. Oy Yleisradio Ab / Radio. Kuunnelma- ja erikoisohjelmat 1988.

¹ Tässä saattaa olla yksi tekijä, joka erottaa Repo-radion ohjelmapolitiikan nykyisestä. Revon pääjohtajakaudella VALISTUS oli kunniaissa informatiivisen ohjelmapolitiikan muodossa. Mutta vaatimus suurista yleisöistä ei ollut päällimmäisenä. Ohjelmia tehtiin myös pienille yleisöille, mm. makasiinityyppisinä ohjelmina.

Kirjallisuus

BARTHES, Roland. *The Grain of Voice*. Kokoelmassa *Image-Music-Text*. London, Fontana, 1982.

BARTHES, Roland. Elokuvateatterista poistuttaessa. *Synteesi* 4(1985):1-2.

DOANE, M.A. *The Voice in the Cinema: The Articulation of Body and Space*. Yale French Studies (1980):60.

FRITH, Simon. *The Pleasure of the Heart. The Making of the BBC Light Entertainment*. Teoksessa: *Formations of the Pleasure*. London, RKP, 1983.

HOOD, Stuart. Brecht on Radio. *Screen* 20(1979/80):3/4.

JHALLY, Sut. *The Codes of Advertising. Fetishism and Political Economy of Meaning in the Consumer Society*. London, Frances Pinter, 1987.

ONG, Walter. *The Presence of the Word*. Minneapolis, University of Minnesota Press, 1981.

SUOMI, Vilho. *Suomen yleisradio 1926-1951*. Helsinki, Oy Yleisradio, 1951.

TRUAX, Barry. *Acoustic Communication*. New Jersey, Ablex, 1984.